

Література

1. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.minfin.gov.ua
2. *Веріга Ю. А.* Міжнародні стандарти фінансової звітності / Ю. А. Веріга, А. Г. Савро // Бухгалтерський облік і аудит. — 2010. — № 9. — С. 19—25.
4. *Жук В. М.* Реформування бухгалтерського обліку та звітності: стан та перспективи / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. — 2008. — № 3. — С. 4—14.
5. *Лісничка О. В.* Міжнародні стандарти як основний напрям удосконалення бухгалтерської звітності в системі економічної інформації / О.В. Лісничка // Економіка та підприємництво. — 2006. — № 5. — С. 190—193.
6. *Малютін О. К.* Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О.К. Малютін // Фінанси України. — 2008. — № 11. — С. 12—17.

УДК 657

Канцуров О. О.,

к.е.н., начальник Управління методології
бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Вивчення соціально-економічної діяльності з бухгалтерського обліку на засадах інституціональної теорії виводить дослідження у цій сфері на якісно новий рівень – від зосередженні уваги на технологічних аспектах формування економічної інформації, як то способі і порядку вимірювання і відображення господарських фактів, до розкриття соціальних та інституціональних чинників, які визначають поведінку представників професії і суб'єктів господарювання у сфері бухгалтерського обліку при формуванні економічної інформації.

Найочікуванішими результатами досліджень бухгалтерського обліку на засадах інституціоналізму є зміна поглядів наукової і професійної спільноти на бухгалтерський облік як соціально-економічний об'єкт пізнання та трансформація парадигми бухгалтерського обліку.

Переважна більшість авторів виділяють парадигми у розвитку бухгалтерського обліку за способом відображення і обробки економічної інформації в обліковій системі, а саме уніграфічної, камеральної і диграфічної та інші, які у більшості випадків є їх модифікаціями. Проте дослідження на засадах інституціоналізму доводять, що бухгалтерський облік це не просто процес обробки даних і складання фінансової звітності, це набагато складніша соціальна діяльність з формування економічної інформації в основі якої, особистість озброєна професійними знаннями, а її провадження визначається і залежить від суспільного значення і попиту на інформаційний продукт, що формується і якісними характеристиками, що висуваються до нього заінтересованими особами.

Технологічний аспект бухгалтерського обліку не може бути визнаний рушійною силою його розвитку, а відповідно його покладання в основу формування парадигми бухгалтерського обліку це шлях до зниження рівня завдань, які висуваються суспільством до цього виду соціально-економічної діяльності, нівелювання соціального статусу професії та знищення наукової діяльності у цій сфері. Парадигма вибудована тільки на засадах вище зазначених класичних парадигм, обмежена у сприйнятті нових знань отриманих про бухгалтерський облік, предмет його досліджень, що формуються на засадах методологічного інструментарію суміжних галузей науки, не дає обґрунтованої відповіді на гострі питання, що постають на сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку у зовнішньому соціально-економічному середовищі, яке постійно змінюється.

Сучасна парадигма має розкривати сутність, мету, місію, завдання бухгалтерського обліку як складової соціально-економічної діяльності людства, визначати модель вирішення теоретичних і практичних питань з урахуванням здобутків суміжних сфер наукової і практичної діяльності, інтернаціонального характеру соціально-економічної діяльності у сфері формування економічної інформації, тісних зв'язку і взаємозалежності інститутів у національній інституціональній системі та формуватися під впливом нових знань отриманих за результатами всебічного дослідження бухгалтерського обліку, як об'єкту пізнання через вивчення всіх форм його прояву.

Процес та інформаційна система є формами прояву бухгалтерського обліку як об'єкта дослідження. Тобто бухгалтерський облік як соціально-економічний об'єкт є єдиним, проте за певних

умов та певним кутом зору дослідника він постає у вигляді процесу або інформаційної системи, все залежить від обраного предмету і концепції дослідження.

Але форми сприйняття дослідником бухгалтерського обліку не обмежуються лише вищезазначеними. Усталеним на сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку є науковий підхід за яким він розглядається як єдність двох пов'язаних і одночасно самостійних видів діяльності – науки і практики.

Відповідно наука бухгалтерського обліку може вважатися третьою формою його прояву, як соціально-економічного об'єкту.

Бухгалтерський облік також є соціально-економічним інститутом, це є четвертою формою його прояву.

Відтак бухгалтерський облік є цілісним видом соціально-економічної діяльності та єдиним об'єктом пізнання, який може бути представлений у дослідженнях процесом формування економічної інформації, інформаційною системою, наукою і соціально-економічним інститутом. Дослідження окремих форм представлення бухгалтерського обліку дозволяє виявити закономірності його розвитку, зовнішні і внутрішні зв'язки і відносини, які характерні для об'єкта в цілому.

З імплементацією у теорію бухгалтерського обліку результатів досліджень інституціональної форми його прояву завершується формування сучасної парадигми – цілісності бухгалтерського обліку, як об'єкту пізнання та різноманітності форм його прояву.

Зміну парадигм бухгалтерського обліку протягом історії його розвитку можна розглядати виходячи із охоплення дослідженнями форм прояву бухгалтерського обліку як єдиного соціально-економічного об'єкту, а відповідно глибини пізнання його сутності.

Парадигма цілісного бухгалтерського обліку з різноманітними формами його прояву, ураховуючи нові знання здобуті при вивченні інституціонального аспекту бухгалтерського обліку, вимагає переосмислення усталених теоретичних конструкцій і уявлень про бухгалтерський облік, зміни пріоритетів у завданнях наукових досліджень у сфері формування економічної інформації, розширення методів пізнання, які застосовуються для вивчення його предмету, перегляду підходів до формування відповідей на актуальні питання і виклики практики і теорії бухгалтерського обліку.